

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Ван Чжеціна «Формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових творів», подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

В умовах глобалізаційних процесів, спричинених розвитком постінформаційного суспільства, всесвітньої переоцінки традиційних цінностей, зниження духовної культури значної частини суспільства, обумовленого надскладним періодом світових потрясінь, перед людством постають виклики, що потребують актуалізації усіх його зусиль. Актуальність обраної Ван Чжецін теми дисертаційного дослідження «Формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових творів» зумовлена необхідністю вирішення проблеми закладення духовно-аксіологічних основ у процес виховання та соціалізації сучасної молоді. У даному контексті йдеться про формування духовної культури педагогів нової генерації – майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти (ЗСО), зокрема, майбутніх учителів музичного мистецтва, від особистісної довершеності та належної професійної підготовленості яких, багато у чому залежить набуття сучасними школярами культурної (ключової) компетентності та художньо-естетичного виховання.

Структура означеного наукового дослідження чітко визначена та обґрунтована, всі її елементи узгоджені між собою. Джерельна база дисертації, що складається з 256 найменувань, у тому числі, 40 – іноземних, комплекс взаємоузгоджених методів: теоретичних та емпіричних, включно з констатувальним, формувальним експериментами та математично-статистичною обробкою даних, свідчать про докладний та глибокий науковий аналіз заявленої теми, а також, про ґрунтовність теоретичного осмислення об'єкту та предмету дослідження.

Здійснена робота дозволила Ван Чжеціна успішно розв'язати мету дослідження, пов'язану з теоретичним обґрунтуванням, розробкою та експериментальною перевіркою методики формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових творів, а також вирішити завдання дослідження. А саме: визначити сутність і структуру феномена духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва; виявити компоненти, критерії, показники та охарактеризувати рівні сформованості духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва; визначити та науково обґрунтувати педагогічні умови формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових

творів; розробити й експериментально перевірити ефективність методики формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових творів.

У роботі наголошено на особливій ролі музичного мистецтва, зокрема хорового мистецтва, не тільки як найпоширенішого, найбільш доступного та демократичного способу формування духовної культури, але й як об'єкту вивчення цього виду музикування в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної роботи з сучасними учнями в перебігу загальної музичної освіти.

У першому розділі роботи Ван Чжеціном здійснено аналіз ключової категорії дослідження – «духовної культури» та споріднених йому понять: «дух», «душа», «душевність», «духовність». Доведено, що поняття «духовна культура» і «духовність» перебувають у діалектичному взаємозв'язку, мають складну структуру, що зумовлюється багатоаспектністю їх сутності, складністю та різноманітністю об'єктивної реальності, культурно-творчим досвідом суспільства. На основі зазначеного уточнено, що духовна культура має поліфункціональний характер, їй властиві інформаційно-світоглядна, аксіологічна, емоційно-оцінна, інтерактивна функції. Визначено сутність поняття духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, яка представлена як інтегрована фахово-значуща якість, що характеризує міру осягнення особистістю загальнокультурних та мистецьких цінностей національної та світової спадщини як основи особистісного саморозвитку та творчої самореалізації в професійно-педагогічній діяльності.

Обґрунтовано компонентну структуру досліджуваного явища, яка представлена здатностями та уміннями, визначеними у вигляді елементів у складі чотирьох компонентів: світоглядного, аксіологічного, емотивного, праксеологічного.

До значних наукових результатів дисертаційного дослідження можна віднести як теоретичне обґрунтування, так і практичне розв'язання поставлених наукових завдань. Оцінюючи дисертаційне дослідження щодо наукової новизни, слід акцентувати увагу на наступному: Ван Чжецін правомірно зауважує, що вперше було здійснено цілісне дослідження духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, визначено сутність даного феномена, що формується засобами хорових творів; розкрито структуру духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва через інформаційно-світоглядну, аксіологічну, емоційно-оцінну та інтерактивну функції, у вигляді сукупності світоглядного, аксіологічного, емотивного, праксеологічного компонентів; розроблено критерії та показники оцінювання означених компонентів. Уточнено сутність понять

культури, духовності, духовної культури, духовного потенціалу хорового мистецтва. Подальшого розвитку набули: зміст, теорія і методика формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових творів.

У другому розділі роботи на увагу заслуговує методологічна складова дисертаційного дослідження, яку складають наукові підходи: культурологічний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, аксіологічний, комунікативний та інтегральний підходи.

Відповідно до наукових підходів визначено науково-педагогічні принципи: організації цілісного пізнання і освоєння хорових творів у контексті виконавського, теоретичного і методичного музичного векторів підготовки; спрямованості пізнання хорової спадщини на підставі єдності і балансу діяльності сприймання, проживання і перетворення інформації про хорову музику, рефлексії музичних хорових творів та власного ставлення до них; практико-орієнтованого вивчення хорових творів і спонукання до діяльнісної інтерпретації; балансу об'єктивних (загальнолюдських) і особистісних цінностей у проекції на хорову спадщину; опори на міжособистісну комунікацію суб'єктів освітнього процесу.

Особливий науковий інтерес викликає визначені і обґрунтовані педагогічні умови формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хорових творів. А саме: систематичне й цілеспрямоване розширення мистецького світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва; стимулювання в студентів інтересу та потреби щодо розуміння творів хорового мистецтва; наявність позитивних емоційних стимулів та створення високодуховної атмосфери під час навчання в аудиторній та позааудиторній роботі; активізація творчої самореалізації студентів у професійно-педагогічній діяльності.

У третьому розділі дисертаційного дослідження Ван Чжеціном визначено та обґрунтовано діагностичний апарат дослідження, зміст якого склали критерії та показники, за допомогою котрих визначено рівні сформованості духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Констатувальним експериментом було визначено якісні і кількісні показники рівнів сформованості духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва: високий – творчий (5 %); достатній – оптимальний (12, 5 %); середній – репродуктивний (22, 5 %); низький – емпіричний (60).

Результати прикінцевого етапу дослідження засвідчили кількісні та якісні зміни щодо рівнів сформованості духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в ЕГ, у порівнянні з КГ. Так, високий рівень на початку експерименту був властивий 5 % студентів обох груп. Після

проведення експерименту показники на високому рівні в ЕГ становили 25 %, тобто збільшилися на 20 % (у КГ не змінилися); на достатньому рівні в ЕГ показники на початку експерименту становили 15 % (у КГ – 10%), після його проведення достатній рівень засвідчили 60 % респондентів у ЕГ (збільшення на 45%, у КГ – на 10 %); на середньому рівні на початку експерименту показники в ЕГ становили 25 % (у КГ – 30%), після проведення формувального експерименту вони становили в ЕГ 10 % , тобто зменшилися на 15% (у КГ вони збільшилися на 5% і становили 35 %); на низькому рівні на початку експерименту показники становили 55 % в кожній групі, після впровадження авторської методики в ЕГ показники становили 5 % (зменшилися на 50 %), у КГ – 40 %, зменшилися лише на 15 %. Істотність виявленої різниці перевірялася за критерієм кутового перетворення Фішера.

Отже, запропонована експериментальна методика формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хороших творів при дотриманні виявлених педагогічних умов, врахуванні об'єктивних і суб'єктивних чинників є ефективною.

Ураховуючи безумовну якість, теоретико-методичну обґрунтованість дисертаційного дослідження і, оцінюючи роботу Ван Чжеціна у цілому позитивно, вважаємо за доцільне висловити деякі побажання:

1. На нашу думку, в дисертації недостатньо уваги приділено характеристиці роботи зі студентами, обдарованими як у музичному, так і у педагогічному плані.

2. Доречним було б в дисертаційній роботі зауважити на негативні тенденції в освітньому процесі здобувачів закладу вищої освіти, які призводять до низького рівня сформованості духовної культури студентів.

Висновок: дисертаційна робота Ван Чжеціна на тему «Формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами хороших творів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)» є оригінальним, завершеним дослідженням, актуальним в сучасних умовах розвитку мистецької освіти. У роботі Ван Чжеціна продемонстровано науково обґрунтовані результати, кваліфіковано виконано всі поставлені наукові завдання, показано володіння методологією наукових досліджень щодо продукування результатів, пов'язаних із новизною та практичною значущістю. Кваліфікаційна наукова праця відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а Ван Чжецін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри музичного мистецтва та хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Микола Федорець

Микола ФЕДОРЕЦЬ

